

Danske Medier

Ytringsfrihedskommissionens anbefalinger

03. juli 2020

Ytringsfrihedskommissionen blev nedsat i december 2017 og havde til opgave at belyse og vurdere de spørgsmål, der knytter sig til ytringsfrihedens rammer og generelle vilkår i Danmark.

Kommissionen var sammensat af Nils Bernstein (formand), Bodil Due, Jens Elo Rytter, Rune Stubager, Jakob Nielsen, Jonas Christoffersen, Flemming Rose, Jacob Mchangama, Vibe Klarup, Vibeke Borberg og Anna Libak.

Ytringsfrihedskommissionens betænkning nr. 1573 blev offentliggjort 30. april 2020. Betænkningen og de heri indeholdte anbefalinger skal danne grundlag for en politisk debat om ytringsfrihedens udfoldelse i Danmark, men rummer ikke konkrete forslag til lovgivning. Justitsministeriet har ikke sendt betænkningen i høring.

Ytringsfrihedskommissionens betænkning er et omfattende værk på mere end 800 sider, men den er samtidig meget læseværdig. Betænkningens [bind 1](#) består hovedsageligt af en beskrivelse af det filosofiske, historiske og retlige fundament for ytringsfriheden i Danmark, mens [bind 2](#) indeholder en gennemgang af de konkrete emner, som har givet kommissionen anledning til overvejelser og anbefalinger.

Betænkningens kapitel 2 indeholder en længere sammenfatning, men i dette notat gengives hovedpointer og anbefalinger fra kommissionen – og Danske Mediers kommentarer dertil – i lidt kortere form. *Anbefalinger fra den samlede kommission eller et flertal, som indebærer handlinger, er markeret med "bullets"*. For den interesserede kan det i øvrigt anbefales at læse betænkningens kapitel 7.4. om udvidet ytringsfrihed, der over relativt få sider (s. 287-302) beskriver mediernes særlige rolle og funktion og de rettigheder og pligter, som følger heraf.

Kapitel 8 – Er grænserne for ytringsfriheden tilstrækkeligt præcise?

Kommissionen fastslår ikke overraskende, at det er afgørende, at de bestemmelser, der indskrænker ytringsfriheden, fremstår så tilstrækkelig klare og præcise, at borgerne kan navigere derefter. (Det nævnes andetsteds i betænkningen, at kommissionen via ministerierne har identificeret hele 425 begrænsninger i ytringsfriheden fordelt på 84 love.) Kommissionen finder det samtidig væsentligt, at borgerne alene straffes for ytringsindhold, som man med rimelig sikkerhed har *udtalt*, og ikke hvad man kan *tænkes at have ment* med udtalelsen. Strafansvar bør med andre ord ikke kunne risikeres, fordi et udsagn tillægges et meningsindhold, som ikke udtrykkeligt er udtalt, og som heller ikke med rimelig stor sikkerhed kan udledes af sammenhængen. Kommissionen nævner som eksempel, at det ofte er vanskeligt at bedømme intentionen bag en udtalelse på et sociale medie.

Kommissionen anbefaler,

- at Straffelovrådet anmodes om at komme med forslag til ændring af lovgivningen med henblik på at der skabes større klarhed om rets tilstanden, og
- at der generelt foretages en evaluering af reglerne på anti-terrorområdet med henblik på bl.a. at vurdere de retssikkerhedsmæssige konsekvenser af den danske indsats mod terror.

Danske Medier kan støtte kommissionens anbefalinger. Større klarhed om rets tilstanden kan kun være positivt, og for så vidt angår evaluering af anti-terrorlovgivningen, har foreningen ikke mindst en interesse i at få rullet de regler, der indebærer risici for mediernes kildebeskyttelse, tilbage.

Kapitel 9 – Racismeparagraffen

Ophævelse/indskrænkning

Kommissionen har haft en principiel drøftelse af behovet for racismeparagraffen i straffelovens § 266 b, selvom en ophævelse af bestemmelsen vil have som konsekvens, at Danmark ikke længere vil opfylde sine forpligtelser efter såvel FN's Racediskriminationskonvention som EU's rammeafgørelse om bekæmpelse af racisme og fremmedhad.

Et *flertal* finder, at bestemmelsen ikke bør *ophæves*, selv hvis det var muligt inden for Danmarks internationale forpligtelser, blandt andet fordi § 266 b udgør et nødvendigt værn mod racistiske og hadefulde ytringer, som ikke bør nyde nogen særlig beskyttelse. Flertallet finder heller ikke, at bestemmelsen bør *indskrænkes*, da den er udtryk for en passende balance mellem på den ene side retten til at ytre sig og på den anden side forebyggelsen af grove og skadelige hadefulde ytringer mod bestemte befolkningsgrupper. Flertallet finder, at § 266 b i praksis bør anvendes restriktivt og under hensyn til ytringsfriheden, så der kun dømmes for overtrædelse af bestemmelsen i grovere tilfælde.

Et *mindretal* finder ikke, at begrænsninger af ytringsfriheden er et effektivt middel til at imødegå racistiske og ekstremistiske ytringer og deres potentielle negative konsekvenser. Mindretallet lægger vægt på nyere forskning, der indikerer, at demokratiske lande, der beskytter ytringsfriheden bedst, generelt oplever mindre vold og konflikt end lande, der i højere grad begrænser ytringsfriheden. Det er mindretallets opfattelse, at ytringsfriheden – sammen med forenings- og forsamlingsfriheden – giver bedre muligheder for at imødegå hadefulde og ekstreme ytringer og bevægelser end kriminalisering af bestemte ytringer. Mindretallet anerkender, at § 266 b ikke kan *ophæves* på grund af Danmarks internationale forpligtelser, men anbefaler i stedet, at bestemmelsen *indskrænkes*, så den primært rammer ytringer, der har karakter af propaganda og tilskynder til diskrimination,

fjendtlighed eller vold mod bestemte grupper, fx opfordringer til at bestemte grupper interneres, deporteres, slås ihjel eller lignende.

Præcisering

Kommissionen finder, at nogle af kriterierne for anvendelse af racismeparagraffen, ikke er tilstrækkelig klare og præcise. Det gælder kriteriet om "offentlig udbredelse" af en racistisk ytring, der i rets praksis synes at blive bedømt forskelligt afhængig af, om udbredelsen sker uden for de digitale medier eller fx på sociale medier. Kriteriet om grovhed, altså at ytringen "truer, forhåner eller nedværdiger" en bestemt gruppe, giver også anledning til vanskeligheder i praksis, hvor ytringer, der har karakter af skældsord fremsat over for enkeltpersoner har ført til domfældelse, selvom de næppe opfylder bestemmelsens grovhedskriterium. Endelig peger kommissionen på, at racismeparagraffen kun finder anvendelse på ytringer rettet mod bestemte befolkningsgrupper, der er defineret af "race, hudfarve, national eller etnisk oprindelse, tro eller seksuel orientering". Dette beskyttelseskriterium anvendes forskelligt i rets praksis, hvilket giver anledning til rets usikkerhed. Kommissionen nævner specifikt udtalelser om religion, som netop ikke er omfattet af beskyttelsen til forskel fra *tilhængere* af en religion, men som alligevel har ført til tiltale og i nogle tilfælde dom.

Kommissionen anbefaler,

- at Straffelovrådet anmodes om at overveje og komme med forslag til, hvordan uklarhederne i de tre nævnte kriterier kan afhjælpes.

Udvidelse til nye grupper

Kommissionen har drøftet en eventuel udvidelse af racismeparagraffen til at omfatte nye grupper af befolkningen, fx kvinder eller personer med handicap. Et *flertal* afviser udvidelse med henvisning til, at de befolkningsgrupper, der er nævnt i § 266 b historisk har haft et særligt beskyttelsesbehov som følge af konkrete tilfælde af intolerance, had eller forfølgelse. Et *mindretal* er for så vidt enig heri, men mener ikke, at kommissionen har haft det fornødne faktuelle grundlag for at tage stilling til, om der kan identificeres andre befolkningsgrupper med tilsvarende beskyttelsesbehov, hvilket mindretallet derfor mener, at Straffelovrådet bør vurdere.

Danske Medier kan støtte kommissionens anbefaling.

Kapitel 10 – Ytringssikkerhed m.v.

Kommissionen har drøftet, om der er den tilstrækkelige sikkerhed i forhold til borgernes anvendelse af ytringsfriheden, eller om frygten for fx trusler om vold eller chikane afholder folk fra at ytre sig.

Det er kommissionens opfattelse, at de talrige eksempler på, at ekstreme kræfter forsøger at true folk til tavshed, og den deraf følgende frygt for terror, vold og trusler, er den største trussel mod ytringsfriheden i dagens Danmark. I tillæg hertil kan det for mange virke afskrækkende, hvis tonen i debatten er hård.

Kommissionen anbefaler,

- at der iværksættes en målrettet indsats for at ændre holdningen hos den lille del af befolkningen, der ikke har fundamental respekt for andres menings- og ytringsfrihed,
- at der etableres en monitoreringsordning hos politi og anklagemyndighed, der kan bidrage til at skabe overblik over omfanget af sager om terror, trusler, vold og chikane, der har baggrund i andres lovlige ytringer,
- at indsatsen forstærkes for at fremme debatkulturen blandt borgerne, fx gennem kampagner og undervisning som led i et bredt initiativ om digital dannelse, og endelig
- at der er opmærksomhed omkring udviklingen i forhold til sager om "krænkende ytringer", så disse ikke fremmer en kultur, hvor det bliver legitimt at gennemtvinge indskrænkninger af ytringsfriheden i identitetspolitikens navn, fx fordi nogle føler sig krænket af bestemte synspunkter eller udlægninger.

Danske Medier kan støtte kommissionens anbefaling.

Kapitel 11 – Ansattes ytringsfrihed

Kommissionen har behandlet såvel offentligt ansattes som privatansattes ytringsfrihed.

Offentligt ansatte har en udstrakt ytringsfrihed og kan på egne vegne deltage i den offentlige debat og fremføre personlige meninger og synspunkter, herunder om kritisable forhold på deres arbejdspladser. De offentligt ansattes ytringsfrihed har selvsagt særlig betydning for samfundet, fordi de ansattes ytringer kan bidrage til fx at kvalificere debatten om prioriteringer i den offentlige sektor.

Kommissionen henviser til tidligere gennemførte undersøgelser og udvalgsarbejder, herunder betænkningen fra 2015 fra Udvalget om offentligt ansattes ytringsfrihed og whistleblowerordninger. Her anbefalede Danske Medier som del af et mindretal i udvalget en lovfæstelse af de gældende regler om offentligt ansattes ytringsfrihed med henblik på *dels* at tydeliggøre, at offentligt ansattes grundlovssikrede ret til at ytre sig om emner af samfundsmæssig interesse nyder en udstrakt beskyttelse, der sætter klare rammer for, hvorvidt en lovlige ytring efterfølgende kan sanktioneres, *dels* at sende et værdifuldt signal om politisk opbakning til offentligt ansattes ytringsfrihed.

Ytringsfrihedskommissionen finder det bekymrende, at spørgsmålet om offentligt ansattes ytringsfrihed i praksis fortsat giver anledning til stor usikkerhed og utryghed blandt offentligt ansatte, og kommissionen finder det derfor nødvendigt at fastholde fokus på problemstillingen.

Kommissionen finder det positivt, at regeringen ifølge det politiske forståelsespapir vil arbejde for at fremme ytringsfriheden for offentligt ansatte, herunder at denne indskræmpes over for offentlige ledere, men der er ikke enighed i kommissionen om, hvorvidt dette er tilstrækkeligt til at styrke offentligt ansattes ytringsfrihed.

Et *flertal* i kommissionen mener, at den gældende retstilstand er udtryk for en fin balance, men at der alligevel er behov for at tænke nyt, da offentligt ansattes usikkerhed og utryghed er uændret. Flertallet foreslår derfor, at det overvejes at lovfæste reglerne. Et *mindretal* mener ikke, at lovgivning vil løse problemet, der snarere skyldes fejlopfattelse af loyalitetspligten, frygt for karrieremæssige konsekvenser m.v. Mindretallet foreslår derfor, at reglerne indskræmpes over for offentlige ledere.

Et flertal i kommissionen anbefaler,

- at det overvejes at lovfæste reglerne om offentligt ansattes ytringsfrihed eventuelt som led i gennemførelsen af EU's whistleblowerdirektiv fra oktober 2019.

For så vidt angår privatansattes ytringsfrihed finder kommissionen, at der gælder andre forhold, herunder en skærpet tavshedspligt på grund af konkurrence mellem virksomheder og en mindre grad af offentlig interesse i forholdene på private arbejdspladser. Kommissionen antyder dog, at der på nogle områder bør gælde en tilsvarende mulighed for privatansatte til at kritisere forholdene på deres arbejdsplads. Det gælder fx for ansatte i virksomheder, der spiller en central samfundsmæssig rolle, såsom finansvirksomheder og techgiganter, og for ansatte i virksomheder, som yder service inden for børne- og ældreområderne m.v. Kommissionen fremhæver også, at privatansatte ikke som offentligt ansatte har adgang til klar vejledning om rammerne for deres ytringsfrihed.

Kommissionen anbefaler,

- at der i samarbejde med arbejdsmarkedets parter iværksættes et arbejde med henblik på at styrke ytringsfriheden for privatansatte, herunder navnlig dem, der udfører opgaver for det offentlige, eller som på anden måde løser vigtige samfundsmæssige opgaver, og
- at der tages skridt til at sikre, at alle privatansatte får bedre vejledning om de regler, der gælder for deres ytringsfrihed.

Danske Medier støtter kommissionsflertallets anbefaling om lovfæstelse af offentligt ansattes ytringsfrihed, der bygger videre på foreningens mindretalsudtalelse fra 2015 i Udvalget om offentligt ansattes ytringsfrihed og whistleblowerordninger.

Danske Medier bør også kunne støtte kommissionens anbefalinger vedrørende privatansatte, da dette også vil have en væsentlig positiv effekt på ytrings- og informationsfriheden, herunder ikke mindst mediernes muligheder for at udfylde rollen som offentlighedens kontrol- og informationsorgan.

Kapitel 12 – Publicistiske medier

Kommissionen beskriver i kapitlet det aktuelle medie billede, herunder presset på de publicistiske medier. Der redegøres endvidere for reguleringen af massemedierne, herunder navnlig det særlige medieretlige ansvarssystem i medieansvarsloven, men også dele af momsloven, mediestøtteleven radio- og fjernsynsloven, e-handelsloven, retsplejeloven og straffeloven berøres. Kommissionen gennemgår også det presseetiske klagesystem centreret omkring de vejledende regler for god presseskik.

Ytringsfrihedskommissionen finder ikke påtrængende behov for særlige initiativer rettet mod de landsdækkende publicistiske massemedier ud fra hensyn til ytrings- og informationsfriheden. Kommissionen konstaterer, at mediernes rolle som offentlighedens vagthund fungerer usvækket, og det kan "efter kommissionens opfattelse bl.a. tilskrives den danske tradition for økonomisk støtte til medierne, at det fortsat i vidt omfang er muligt at opretholde medier, der bringer kritisable forhold frem i lyset." Kommissionen anfører dog særligt for så vidt angår lokale og regionale medier, at deres trange økonomiske kår kan "være nået til et punkt, hvor de er uforenelige med disse mediers mulighed for i tilfredsstillende grad at leve op til rollen som vagthund." Derfor opfordrer Kommissionen til opmærksomhed om sikringen af stærke og solide lokale medier.

For så vidt angår den retlige regulering af de publicistiske medier finder kommissionen det forældet, at medieansvarsloven – og dermed også Pressenævnets kompetence – kun gælder for digitale medier, såfremt disse er anmeldt til Pressenævnet. Kommissionen mener, at der er behov for en ny afgrænsning af de medier, der automatisk omfattes af medieansvarsloven, således at digitale medier, som utvivlsomt er publicistiske medier, uden videre omfattes af loven. Det anføres, at arbejdet med at "opdatere medieansvarsloven til den digitale tidsalder" med fordel kan ske i et lovforberedende udvalg med deltagelse af "relevante aktører". Dette må efter Danske Mediers opfattelse som minimum omfatte Danske Medier og Dansk Journalistforbund, men formentlig også DR og TV 2 Danmark.

Kommissionen har drøftet spørgsmålet om ansvar for brugergenereret indhold på publicistiske netmedier, herunder fx kommentarer til artikler og debatindlæg. Kommissionen finder det ikke ønskværdigt at udstrække redaktøransvaret til at omfatte brugerkommentarer, da dette vil indebære en risiko for, at medier lukker af for brugerkommentarer til skade for ytringsfriheden og den offentlige debat.

Kommissionen anbefaler,

- at medieansvarsloven justeres på baggrund af et lovforberedende arbejde, så digitale medier, der utvivlsomt er publicistiske medier, automatisk omfattes af loven på linje med trykte medier og radio/tv.
- at mediebranchen udvikler standarder med henblik på, at det enkelte medie offentliggør tydelige retningslinjer for det brugergenererede indhold og etablerer adgang til indberetning af ulovligt og uønsket indhold.

Danske Medier har gennem årene været modstander af at ændre medieansvarsloven på grund af risikoen for, at lovgiver skulle finde på at ændre ansvarssystemet, således at udgiveren i højere grad kan pålægges ansvar for mediets indhold. Et sådant forslag om ”objektivt driftsherrebødeansvar” blev foreslået af et flertal i medieansvarsudvalget, se betænkning nr. 1205 (1990) kapitel 6. Kun på grund af daværende justitsminister Hans Engells aktive involvering blev dette forslag ikke en del af det forslag til lov om medieansvar, der blev fremsat for Folketinget.

Danske Medier har trods instinktiv modstand mod ændringer af medieansvarsloven bakket op om de isolerede ændringer af loven, der er sket i 2013 (forlængelse af klagefrist og opbevaringsperiode) og i 2018 (automatisk omfattelse af digitale medier, der modtager støtte efter mediestøtteleven). Foreningen har hidtil afvist, at der var behov for at ændre medieansvarslovens anmeldelsessystem for så vidt angår digitale medier med den begrundelse, at anmeldelsessystemet fungerer i praksis, at det vil udvande det medieretlige ansvarssystem at lade ”medier”, der ikke selv betragter sig som publicistiske, omfatte af medieansvarsloven, og at automatisk omfattelse af digitale medier vil give anledning til afgrænsningsproblemer i praksis, fx når Jyske Bank publicerer jyskebank.tv. Danske Medier bør dog principielt kunne støtte Ytringsfrihedskommissionens anbefaling om justering af medieansvarsloven netop fordi kommissionen klart pointerer, at ændringen alene bør have virkning for ”digitale medier, som utvivlsomt er publicistiske medier”.

Danske Medier bør også principielt kunne støtte kommissionens anbefaling om standarder for så vidt angår retningslinjer for brugergenereret indhold og klager herover. Det bemærkes i den forbindelse, at Danske Medier i forbindelse med et udvalgsarbejde om justering af de vejledende regler for god presseskik i 2013 indsatte følgende passus i de vejledende regler: ”Reglerne omfatter også redigerede debatindlæg. I det omfang der bringes uredigeret debat, bør der offentliggøres synlige og klare retningslinjer herfor samt gives effektiv adgang til at klage til mediet over indlæg.”

Kapitel 13 – Internettet og sociale medier

Kommissionen redegør i kapitlet for den store betydning af internet og sociale medier for ytrings- og informationsfriheden, men også for de udfordringer, som udviklingen har medført, herunder i form af begrænsninger af ytringsfriheden og i form af freds- og ærekrænkelser.

Kommissionen fastslår, at sociale medier ikke er sammenlignelige med publicistiske medier, idet deres funktion grundlæggende er en anden. Virksomhederne bag har ikke – og kan ikke forventes at have – den offentlige samtale eller sikring af ytrings- og informationsfriheden som hovedformål med deres virksomhed. Ansvar for ulovligt indhold på sociale medier drøftes, og der gives eksempler på udenlandsk regulering, herunder den tyske lov om retshåndhævelse på sociale medier (NetzDG).

Efter gældende dansk ret har den, der ytrer sig på sociale medier, ansvaret for eventuelle ulovlige ytringer. Sociale medier kan holdes medansvarlige for deres formidling af ulovligt indhold efter reglerne i e-handelsloven, hvilket i praksis gælder, når det sociale medie er blevet gjort opmærksom på det ulovlige indhold uden at tage skridt til at fjerne dette.

Kommissionen ønsker som udgangspunkt ikke nye indholdsmæssige indskrænkninger af ytringsfriheden på de sociale medier, men finder, at politiet af egen drift bør efterforske tilfælde af særligt grove og systematiske lovovertrædelser på nettet. Der er et misforhold mellem omfanget af ulovlige ytringer på sociale medier og det antal sager, som forfølges.

Kommissionen drøfter spørgsmålet om ansvarsfrihed på grund af anonymitet, idet anonymiteten på nettet kan medvirke til omfanget af ulovligt eller krænkende indhold, der spredes. Et *flertal* i kommissionen finder imidlertid, at anonymitet er et gode, som kan være medvirkende til, at personer, der ellers ville holde sig tilbage, ytrer sig. Heroverfor står *mindretallets* synspunkt om, at mulighederne for chikane m.v. under dække af anonymitet bør føre til en form for regulering heraf, fx i form af krav om brugerverifikation ved oprettelse af profiler på sociale medier.

Kommissionen afviser klart at udbrede det medieretlige ansvarssystem til sociale medier, da der må skelnes mellem de publicistiske mediers og de sociale mediers virksomhed. Kommissionen mener i stedet, at den gældende rets tilstand, hvor sociale medier kan ifalde et medansvar, bør fastholdes.

Kommissionen afviser også, at visse "indflydelsesrige" brugere af sociale medier såsom bloggere og influencere underlægges medieansvarslovens krav om at leve op til god presseskik. Igen pointeres, at der er forskel de funktioner som publicistiske medier og bloggere/influencere har, og at yderligere forpligtelser for sidstnævnte derfor vil være en begrænsning i disses ytringsfrihed, som ikke kan forsvares. Kommissionen mener, at eventuelle retningslinjer for bloggere og influencere bør behandles uden for reguleringen af massemedierne. Det bemærkes, at DJ i maj 2020 har vedtaget et sæt etiske retningslinjer for bloggere og influenter.

Kommissionen behandler afslutningsvist de sociale mediers indholdsmoderation og kritikken af, at der både slettes for meget og for lidt. I kraft af de sociale mediers reelle samfundsmæssige betydning og deres rådighed og magt over ytringsfrihedens udfoldelse finder kommissionen, at platformene bør pålægges at tilvejebringe større åbenhed og transparens om indholdsmoderationens grundlag og hvordan denne praktiseres samt, at fjernelse af indhold og blokering af profiler ledsages af en begrundelse og anvisning af klageadgang.

Kommissionen anbefaler,

- at fokus på retshåndhævelse og retsforfølgning af grove overtrædelser af ytringsfrihedens grænser online skærpes, og
- at de eksisterende regler om medansvar udnyttes med henblik på en afklaring af, i hvilket omfang platforme kan gøres medansvarlige for brugernes ulovlige indhold.

Danske Medier kan støtte kommissionens anbefalinger.

Kapitel 14 – Disinformation

Kommissionen indleder kapitlet med at definere disinformation som ”den bevidste vildledning, som sker med skadelig hensigt” til forskel fra den mere harmløse *misinformation*, der dækker over spredning af falske informationer uden intention om at gøre skade. Der skelnes videre mellem ”kvalificeret disinformation”, som er egnet til at gøre samfundsmæssig skade, fx ved at påvirke den politiske meningsdannelse eller undergrave tilliden til demokratiske institutioner og som derfor bør bekæmpes, og ”ikke-kvalificeret disinformation, som ikke er egnet til at gøre samfundsmæssig skade.

Kommissionen beskriver skadespotentialer ved disinformation, som er afhængig af samfundets modstandskraft, der igen afhænger af en række faktorer, herunder borgernes medieforbrug, deres kritiske sans og uddannelsesniveau. Der gennemgås lovgivning, som i et vist omfang beskytter mod disinformation, selvom dansk ret ikke indeholder regler, der specifikt forbyder produktion eller formidling af disinformation. Blandt reglerne er medieansvarslovens § 34, der foreskriver, at massemediernes indhold og handlemåde skal være i overensstemmelse med god presseskik. Det er kommissionens vurdering, at et medie, der spreder disinformation, fx fordi der ikke er foretaget den fornødne efterprøvelse af oplysninger, dermed handler i strid med god presseskik og må imødesee (alvorlig) kritik af Pressenævnet. Danske Medier bemærker i den forbindelse, at sådanne sager kan tænkes at skulle tages op af Pressenævnet af egen drift, idet det ikke er givet, at kravet om retlig interesse i alle tilfælde vil være opfyldt.

Kommissionen beskriver de tiltag mod disinformation, som en række lande samt EU har iværksat, ligesom Facebooks initiativer nævnes. Kommissionen nedtoner problemet med spredning af disinformation i Danmark, men finder dog, at der er behov for at følge udviklingen tæt og sikre, at den nationale modstandskraft over for kvalificeret disinformation er tilstrækkelig robust.

Kommissionen vurderer, at lovgivning rettet mod disinformation uvægerligt vil medføre indskrænkninger i ytringsfriheden og derfor kræver særligt tungtvejende grunde, som ikke er til stede på nuværende tidspunkt. Kommissionen anbefaler på den baggrund, at der ikke p.t. lovgives mod disinformation.

Kommissionen anbefaler endvidere,

- at der i uddannelsessystemet undervises i digitale færdigheder m.v., og at der overvejes initiativer rettet mod bestemte grupper af befolkningen uden for uddannelsessystemet.

Danske Medier kan støtte kommissionens anbefalinger.

Kapitel 15 – Informationsfrihed

Kommissionen beskriver informationsfrihedens betydning for og nære sammenhæng med både ytringsfriheden og tanke- og meningsfriheden.

Kommissionen behandler navnlig offentlighedsloven fra 2013 og de forkætrede bestemmelser i § 24 (ministerbetjeningsreglen) og § 27, nr. 2 (folketingspolitikkerreglen). Kommissionen anerkender, at ministre og regering kan have behov for et fortroligt rum, som kan sikre dem kvalificeret rådgivning fra embedsværket. Men kommissionen konstaterer samtidig, at de væsentlige indskrænkninger i retten til aktindsigt, som de nye regler har ført med sig, går videre end hvad der reelt er nødvendigt for at sikre dette legitime fortrolige rum for ministerbetjening og politiske forhandlinger. Dertil kommer, at lovens muligheder for at begrænse aktindsigt i praksis anvendes i vid udstrækning. Kommissionen mener, at det bør overvejes, hvordan myndighederne kan tilskyndes til i højere grad at adskille faktiske oplysninger fra politiske overvejelser, således at offentligheden kan få større indsigt i de faktiske oplysninger, der ligger til grund for de politiske beslutninger.

Kommissionen behandler endvidere forskningsfriheden og spørgsmålet om, hvorvidt denne er under pres på grund af, at universiteter og forskere i stigende omfang indgår kontrakter om udførelse af forskning for myndigheder eller private mod betaling. Kommissionen finder anledning til bekymring. Af særlig interesse for medierne er kommissionens bemærkninger om, at ”forskere, når de optræder i medierne i den kapacitet, bør være opmærksomme på at holde sig inden for deres fagligheds rammer”, og at ”medier, der i vidt omfang bruger forskere og andre såkaldte ’ekspert-kilder’, fortsat har pligt til at udøve den fornødne kildekritik, så mediernes dækning af forskning ikke er uden kritisk sans, og det dermed undgås, at halve sandheder viderebringes deklareret som forskning”.

Kommissionen anbefaler,

- at offentlighedsloven revideres med henblik på at give hensynet til informationsfriheden større vægt i mødet med andre hensyn, herunder at §§ 24 og 27, nr. 2, indskrænkes, og at meroffentlighedsprincippet tillægges større betydning i praksis.

Danske Medier kan støtte kommissionens anbefaling, der understøtter foreningens fortsatte arbejde for at ændre offentlighedsloven. Som det imidlertid også anføres i Ytringsfrihedskommissionens betænkning med et uddrag af justitsminister Nick Hækkerups svar til Folketingets Retsudvalg 11. september 2019, er der foreløbig intet politisk flertal for ændringer.

Kapitel 16 – Nyere lovgivningstendenser

Kommissionen beskriver i det afsluttende kapitel nogle af de mange love, der i nyere tid har indført begrænsninger af ytringsfriheden i Danmark, herunder anti-terrorlovgivningen, imamloven og

stramningerne i straffelovens kapitel 27 om freds- og ærekrænkelser, men også ophævelsen af straffelovens blasfemiparagraf i 2017.

Kommissionen er kritisk overfor de mange indskrænkninger af ytringsfriheden, der ofte er gennemført efter begivenheder, hvor der politisk har været behov for at vise handlekraft.

Kommissionen anbefaler,

- at lovgiver vender tilbage til den tilgang, der var fremherskende tidligere, hvorefter udfordringerne på området mødes ved at værne om ytringsfriheden frem for at begrænse den, og
- at der sker en grundig evaluering dels af eksisterende love, der indskrænker ytringsfriheden, dels af fremtidige love, hvor indskrænkning af ytringsfriheden helt undtagelsesvis viser sig at være nødvendig.

Danske Medier kan også støtte disse sidste anbefalinger fra Ytringsfrihedskommissionen.